

Tisztelt Alkotmánybíróság!

A Tisztelt Alkotmánybíróság 2012. január 16.-án kelt, IV/92-1/2012. számú végzésében arról értesített, hogy a 2009. február 20.-án benyújtott 237/D/2009. számú alkotmányjogi panaszom kiegészítésre szorul, amely kiegészítést 2012. március 31-ig kell pótolnom. Az alábbiakban ennek a kötelezettségemnek kívánok eleget tenni, és az alábbiak szerint kiegészítem a korábbi indítványomat.

I.

Indítványomat a Csongrád Megyei Bíróság 2.Pf.22.789/2008/3 határozatával szemben nyújtottam be, és kértem a nézetem szerint alkotmányellenes bírói döntés alapjául szolgáló jogszabályi helyek megsemmisítését, illetve annak megtiltását, hogy a Szegedi Tudományegyetem, Szent-Györgyi Albert Klinikai Központ ellen indított adatvédelmi peremben az alkotmányellenes jogszabályi helyeket velem szemben alkalmazzák. A törölni kívánt jogszabályi helyek:

- Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (Eüaktv.) 4. § (1) és (2) bekezdései, a 12. § (2) bekezdése, valamint ugyanezen törvény 30. § (1), (2), és (3) bekezdései.

Indítványomban a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 54. § (1) bekezdésében felsorolt emberi méltósághoz való jogot és az 59. § (1) bekezdésében említett személyes adatok védelméhez való alkotmányos jogot hívtam fel.

Az adatvédelmi peremben egy egészségügyi szűrővizsgálat eredményének törlését kértem az alperestől, aki az Eüaktv. rendelkezéseire hivatkozva nem teljesítette a kérésemet. A bíróság az Eüaktv. szerint meghozott jogerős ítéletében kimondta, hogy dacára az Eüaktv. 12. § (2) bekezdésének, amely szerint a személyes egészségügyi adatok kezelése **önkéntes** (és a hozzájárulást **vélelmezni lehet** – ellenkező értelmű nyilatkozat hiányában). Valójában erről szó sincs, a személyes egészségügyi adatok kezelését egy törvény (Eüaktv.) kötelezően elrendeli, a 4. § (1), (2) bekezdések szerinti célokból és a 30. § (1), (2) és (3) bekezdések szerinti kötelező az adatok megőrzése 30-50 évig, majd utána, ha szükséges, akkor a dokumentációt a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár részére át kell adni.

A véleményem szerint a magyar jogi szabályozás súlyosan sérti az emberi méltóságot és nem veszi figyelembe az információs önrendelkezés alkotmányos elveit. Vitatom, hogy jogállami lehetőség lenne arra, hogy a terrorista tömeggyilkosokénál sokkal súlyosabb kényszerintézkedés alá vonjanak állampolgárokat, csak azért mert valamilyen egészségügyi ellátást vettek igénybe. A hatályos jogi szabályozás nem elégíti ki az emberi jogokra

vonatkozó nemzetközi szabályozás elemi kritériumait sem, amikor tiltakozás és jogorvoslat nélküli kényszerintézkedéssel valósítja meg az egészségügyi személyes adatok kezelését.

II.

Az Európai Unió adatvédelmi joga (Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, röviden csak 95/46/EC irányelv) 7. cikke szerint a személyes adatok négy jogcím alapján kezelhetők:

- az érintett beleegyezése esetén
- *az állam magasabb rendű érdekére hivatkozva*
- közérdekű feladat végrehajtása érdekében (public interests)
- az érintett, az adatkezelő vagy harmadik fél jogos érdekéből (legitimate interests)

Az állam alapvető feladatainak ellátása érdekében (a magasabb rendű érdekre hivatkozva), az állampolgárok adatvédelmi jogait lehet korlátozni egy törvénnyel, míg egyéb esetekben nem. Azaz, a magyar adatvédelmi törvény szabályozása súlyosan sérti az EU adatvédelmi jogát akkor, amikor közérdekű adatkezelésnél is kényszerintézkedést alkalmaz személyes adatok megszerzésére. Az Európai Unió elvei szerint közérdekből és jogos érdekből az adatkezelést a törvénynek *meg kell engednie* olyan módon, hogy kizárólag az érintett felek kiegyensúlyozott érdekei határozzák meg az adatkezelés kiterjedtségét, célját, megőrzési idejét. Az EU tagállamokban a személyes egészségügyi adatok kezelése sehol sem jogorvoslat nélküli kényszerintézkedés – ilyen csak Magyarországon fordulhat elő. Mivel indítványomban többször is hivatkoztam nemzetközi egyezményekre és más jogi dokumentumokra, ezért a 2012. január 1-jétől hatályos alaptörvény releváns cikkei közé felvettem a Q. cikk (2) bekezdését is, a korábban hivatkozott emberi méltósághoz való jog, és a személyes adatok védelméhez való jog mellé. Az Eüaktv. amely alapján az ítéletét a Csongrád Megyei Bíróság meghozta, ellentétes az Alaptörvény alábbi rendelkezéseivel:

Magyarország Alaptörvényének érintett paragrafusai:

Az Alaptörvény Q. cikk (2) bekezdése

(2) Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.

Az Alaptörvény II. cikke

Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

Az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdése

(2) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.

Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.

III. Indoklás

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) az 1993. évi XXXI. törvény szerint van hatályban Magyarországon. Ennek 8. cikkében ugyancsak szerepel:

1. Mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, lakását és levelezését tiszteletben tartsák.
2. E jog gyakorlásába hatóság csak a *törvényben meghatározott*, olyan esetekben avatkozhat be, amikor az egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az *ország gazdasági jóléte* érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a *közegészség* vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében szükséges.

Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) az 1993. évi XXXI. törvény szerint van hatályban Magyarországon. Ennek 13. cikkében ugyancsak szerepel:

Bárkinek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.

Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról 7. cikke szerint

7. cikk

A tagállamok rendelkeznek arról, hogy a személyes adatok csak abban az esetben dolgozhatók fel, ha:

- a) az érintett ahhoz egyértelmű hozzájárulását adta; vagy
- b) az adatfeldolgozás olyan szerződés teljesítéséhez szükséges, amelyben az érintett az egyik fél, vagy az a szerződés megkötését megelőzően az érintett kérésére történő lépések megtételéhez szükséges; vagy
- c) az adatfeldolgozás az adatkezelőre vonatkozó jogi kötelezettségnek teljesítéséhez szükséges; vagy
- d) feldolgozásuk az érintett létfontosságú érdekei védelméhez szükséges; vagy
- e) az adatfeldolgozás közérdekből elvégzendő feladat végrehajtásához vagy az adatkezelőre, illetve az adatokról tudomást szerző harmadik félre ruházott hivatali hatáskör gyakorlásához szükséges; vagy
- f) az adatfeldolgozás az adatkezelő, vagy az adatokat megkapó harmadik fél, vagy felek jogszerű érdekének érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha ezeknél az érdekeknél magasabb rendűek az érintettnek az 1. cikk (1) bekezdése értelmében védelmet élvező érdekei az alapvető jogok és szabadságok tekintetében. Bárkinek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.

Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról 14. cikke szerint

14. cikk

Az érintett tiltakozási joga

A tagállamoknak biztosítaniuk kell az érintettnek, hogy:

- a) legalább a 7. cikk e) és f) pontjában foglalt esetekben, sajátos helyzetével kapcsolatos lényeges jogos érdekből bármikor tiltakozhasson a rá vonatkozó adatok feldolgozása ellen, kivéve, ha erről a nemzeti jog másként rendelkezik. Jogos tiltakozás esetén az adatkezelő által kezdeményezett adatfeldolgozás a továbbiakban nem terjedhet ki a szóban forgó adatokra;

b) kérelemre és térítésmentesen tiltakozhasson az olyan, rá vonatkozó személyes adatok feldolgozása ellen, amelyekkel kapcsolatban az adatkezelő előre jelzi, hogy feldolgozásuk célja közvetlen üzletszerzés, illetve hogy tájékoztassák személyes adatainak harmadik személyeknek első alkalommal történő közlése, vagy a nevükben közvetlen üzletszerzés céljára történő felhasználás előtt, valamint számára az ilyen közlés vagy felhasználás elleni kifogás jogát kifejezetten biztosítani.

A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy az érintettek tisztában legyenek a b) pont első albekezdésében említett jogukkal.

Az Európai Parlament és a Tanács 95/46/EK irányelve (1995. október 24.) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról 22. cikke szerint

22. cikk

Jogorvoslat

A jogszabályban esetlegesen előírt közigazgatási jogorvoslat sérelme nélkül, amelynek keretében többek között a 28. cikkben meghatározott felügyelő hatósághoz lehet fordulni, a bíróság elé utalást megelőzően, a tagállamoknak biztosítaniuk kell mindenki számára a jogorvoslatához való jogot bármely olyan jogának megsértése esetén, amelyet a szóban forgó adatfeldolgozásra alkalmazandó nemzeti jog biztosít számára.

Az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt Egyezménye: Az emberi jogokról és a biomedicináról 2. cikkében ez szerepel:

Az emberi lény érdeke és jóléte a társadalom vagy a tudomány pusztá érdekével szemben mindenkor elsőbbséget élvez.

Az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt Egyezménye: Az emberi jogokról és a biomedicináról 10. cikkében ez szerepel:

Minden személynek joga van arra, hogy magánéletét tiszteletben tartsák az egészségével kapcsolatos adataival összefüggésben.

Az Európa Tanácsnak az emberi lény emberi jogainak és méltóságának a biológia és az orvostudomány alkalmazására tekintettel történő védelméről szóló, Oviedóban, 1997. április 4-én kelt Egyezménye: Az emberi jogokról és a biomedicináról 16. cikkében ez szerepel:

Egyéneken bármiféle kutatás kizárólag a következő feltételek együttes fennállása esetén folytatható:

(i) nem létezik az emberen folytatott kutatáshoz hasonló hatékonyságú alternatív módszer,

(ii) a személyt fenyegető esetleges kockázatok nem haladják meg a kutatás lehetséges hasznát,

(iii) a kutatási terv megkapta az illetékes testület jóváhagyását, miután a kutatási terv tudományos helytállóságát független vizsgálatnak vetették alá, beleértve a kutatási cél jelentőségének értékelését, valamint etikai elfogadhatóságának multidiszciplináris vizsgálatát,

(iv) a magukat kutatásnak alávető személyek tájékoztatták jogaikról és az őket védelmező törvényben előírt biztosítékokról,

(v) az 5. Cikkben előírt **beleegyezés megadása kifejezett, célzott és írásos formában történt.** Ez a beleegyezés bármikor szabadon visszavonható

Az EJEE egyezmény 8. cikke korlátozza az aláíró államokat abban, hogy tetszésük szerint beavatkozzanak az állampolgárok magánéletének szabad gyakorlásába. A magánélet arányos korlátozása elfogadható *a nemzetbiztonság, a közbiztonság vagy az ország gazdasági jóléte érdekében, zavargás vagy bűncselekmény megelőzése, a közegészség vagy az erkölcsök védelme, avagy mások jogainak és szabadságainak védelme érdekében*. Ebből a felsorolásból azonban hiányzik a személyes egészséggel kapcsolatos beavatkozás lehetősége. Az EJEB esetjoga tartalmazza, hogy a személyes egészségügyi adatok a magánélethez tartoznak (például, Z. v. Finland 1997). Ezért, az egészségügyi adatkezeléssel kapcsolatos ügyekben az állam alapvetően nem avatkozhat be. A magyar szabályozás azonban szöges ellentétben áll a 8. cikkel, mivel minden esetben kényszerintézkedés alapon rendeli el személyes egészségügyi adatok hosszú idejű tárolását. Ez ellentétben áll az Alaptörvény Q cikk (2) bekezdésével, mivel az EU joga ezt nem teszi lehetővé.

Az Eüaktv. 30-40 különböző cél érdekében **kötelezően rendeli el** személyes egészségügyi adatok kezelését, azonban a célok és az eszközök kibogozhatatlanul össze vannak keverve. A célok között vegyesen vannak olyanok, amely esetében az állam magasabb rendű érdekére hivatkozva lehetne törvénnyel kötelezővé tenni az adatkezeléseket (pl. bűnüldözés, bűnmegelőzés, járványok, katasztrófák megelőzése); illetve amikor az adatkezelés közérdekből vagy jogos érdekből történik. Az utóbbi esetekben az érintetteknek tiltakozási, jogorvoslati lehetősége kellene legyen. Erre a magyar jogi szabályozás nincs tekintettel, és ez jelentősen sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdését.

A magyar állam közérdekre hivatkozva megfigyelés alatt tartja az egyes állampolgárok egészségi állapotának alakulását különlegesen hosszú időre visszamenően. Az egészségügyi államigazgatás megszámlálhatatlan hivatala és szervezete derékig gázol a személyes egészségügyi adatokban, az elemi adatvédelmi rendszabályokat betartása nélkül, kilátástalan helyzetben tartva az állampolgárokat, jogorvoslati lehetőség nélkül, felvilágosítás nélkül.

A személyes adatok védelméhez való joghoz hozzá tartozik, hogy alapvetően, ki-ki maga dönt, hogy személyes adatait kinek és milyen célból engedi át. Továbbá, folyamatosan lehetősége van arra, hogy az adatok továbbítását, feldolgozását követni tudja, jogsértés esetén pedig jogorvoslatot nyerhessen. Mivel az Eüaktv. ezt a jogot egyáltalán nem óhajtja biztosítani, ezzel jelentősen sérül az Alaptörvény VI. cikk (2) bekezdése. A jogorvoslat nélküli fennhéjázó és agresszív adatkezelés sérti az Alaptörvény II. cikke szerinti emberi méltóságot.

Az Eüaktv. 4. § (1) és (2) bekezdései közül csak az EJEE 8. cikkében szereplő esetekben fordulhatna elő az, hogy az adatkezelést törvény teszi kötelezővé. Az Eüaktv. 12. § (2) bekezdésében egyértelművé kellene tenni, hogy pontosan mi a vélelmezett hozzájárulás tartalma. A jogállam elemi feltételei közé tartozna az, hogy írásba legyen foglalva a vélelmezett hozzájárulás pontos kiterjedése. Természetesen nem fordulhatna elő olyan eset, hogy a páciens a törvényben biztosított „ellenkező értelmű nyilatkozatát” nem teheti meg.

Közérdekből és jogos érdekből történő adatkezelés esetén – ahogyan azt rendes európai jogállamokban szokás – törvény nem rendelheti el a kötelező adatkezelést, hanem **megengedi**. Aminek következtében az érintettek számára megnyílik a jogorvoslat lehetősége. Természetesen az adatok megőrzésének ideje is csak az EJEE 8. cikkében foglalt célok által determinált lehet, azaz bűnmegelőzési célból (az elévülés idejéig) lehetséges az adatokat visszatartani, utána pedig az érintettek számára lehetővé kell tenni a törlést.

A perbeli esetben célszerűnek látnám, ha a Tisztelt alkotmánybíróság megállapítaná, hogy az egészségügyi szolgáltatók adatkezelése (leszámítva a társadalombiztosítással történő

elszámolást) és megőrzése a szolgáltató és a páciens jogos érdeke alapján történik. Erre hivatkozva az információs önrendelkezéssről és az információs szabadságról szóló törvény 6. §-a lenne az irányadó, amely biztosíthatná a fentebb hiányolt tiltakozási és jogorvoslati lehetőséget. A per tárgyát képező esetben a bűnmegelőzési elévülési idő 3 év (foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés a Btk.-ban), amelyhez képest a 30-50 éves kényszer megőrzés jelentősen sérti az emberi méltóságot, céltalan, szükségtelen, otromba és brutális.

IV.

Magyarország fontos alapjogi és nemzetközi jogi mulasztást is elkövet, amikor **nem engedi meg** mindenféle további jogi aktus nélkül a személyes adatok kezelését **közérdekből** és **valamilyen fél jogos érdekéből**. Erre vonatkozóan idézem a luxemburgi ECJ (European Court of Justice) C-468/10. számú ügyben 2011. november 24.-én hozott ítéletét.

A felek: Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (ASNEF) (C-468/10) és Federación de Comercio Electrónico y Marketing Directo (FECEDM) (C-469/10) kontra Administración del Estado, Spanyolország.

Egy spanyol jogi szabályozás (a 1720/2007. számú királyi rendelet) nem ismerte el a **jogos érdeket**, mint lehetséges jogalapot személyes adatok kezelésére, hanem a beleegyezést követelte meg. (Ez a magyar jogban is így van.) Jogos érdekeik elismertetése érdekében több spanyol telefontársaság pert indított, amely végül Luxemburgban kötött ki. A bírósági határozatban többek között ezek a megállapítások olvashatók:

29 Ennek megfelelően megállapításra került, hogy az említett nemzeti jogszabályok harmonizációja nem korlátozódik minimális mértékű harmonizációra, hanem annak főszabály szerint teljes harmonizációt kell eredményeznie. E szemlélet alapján a 95/46 irányelv célja a személyes adatok szabad áramlásának biztosítása, garantálva az ezen adatokkal érintett személy jogai és érdekei védelmének magas szintjét (lásd a fent hivatkozott Lindqvist-ügyben hozott ítélet 96. pontját).

30 Következésképpen, abból a célkitűzésből, amelynek lényege az azonos védelmi szint biztosítása valamennyi tagállamban, az következik, hogy a 95/46 irányelv 7. cikke kimerítő és korlátozó jellegű felsorolását írja elő azon eseteknek, amelyekben a személyes adatok kezelése jogszerűnek minősíthető.

32 Ebből következik, hogy a tagállamok nem alkothatnak a személyes adatok kezelésének megengedhetőségére vonatkozó, a 95/46 irányelv 7. cikkében szereplőkhöz képest új elveket, és olyan további követelményeket sem írhatnak elő, amelyek módosítanák az e cikkben előírt hat elv akár egyikének a hatályát.

39 Ebből következik, hogy a személyes adatok kezelését illetően a 95/46 irányelv 7. cikkének f) pontjával ellentétes bármely olyan nemzeti szabályozás, amely az érintett személy hozzájárulásának hiányában a fenti pontban említett két együttes feltételen túl további követelményeket is előír.

50 Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 95/46 irányelv 7. cikke f) pontjának közvetlen hatálya van-e?

55 A második kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a 95/46 irányelv 7. cikke f) pontjának közvetlen hatálya van.

IV.

Magyarországnak fogalma sincs a magán- és családi élet védelméről szóló nemzetközi jogi kötelezettségekről, azokat egyáltalán nem veszi figyelembe a jogalkotásnál. Ezzel jelentős nemzetközi jogi kötelezettségeket sért meg. Mivel itt kényszerintézkedésekkel tör az állampolgárokra az állam, jogorvoslati lehetőség nélkül, ezért sérül az Alaptörvény II. cikke és VI. cikk (2) bekezdése. Egyáltalán nem fogadom el, hogy az egészségügyi szolgáltatók adatkezelése kényszerintézkedés alapon történjen.

Kérem, hogy ezekkel a kiegészítésekkel együtt bírálják el a panaszomat. Semmisítsék meg az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény (Eüaktv.) 4. § (1) és (2) bekezdéseit, a 12. § (2) bekezdését, valamint ugyanezen törvény 30. § (1), (2), és (3) bekezdéseit. Továbbá tiltsák meg a Csongrád Megyei Bíróság előtt folyó peremben az alkotmányellenes paragrafusok alkalmazását.

Szeged, 2012. február 21.

Dr. Alexin Zoltán,
okl. matematikus